

Wegwijzer naar informatie over dementie
Vormingsmateriaal met thema dementie
(en verwante thema's)
25 april 2013

Deze wegwijzer bevat materialen voor vorming zowel aan studenten en professionelen, als aan mantelzorgers
Ken je nog interessante materialen die hier niet vermeld worden? Wij leren ze graag door jou kennen (contactgegevens: zie onderaan)

zie ook: [Wegwijzer beeldmateriaal](#)
zie ook: [Wegwijzer poëzie / fotoboeken](#)

CURSUSSEN / HANDLEIDINGEN / INSTRUCTIES
BEELDMATERIAAL MET VORMINGSPAKKET
SPELMATERIAAL (EN WAAR BESTELLEN)

CURSUSSEN / HANDLEIDINGEN / INSTRUCTIES

Basisvorming dementie. Vormingspakket bij de brochure "Basisinformatie dementie"
Patrick Verhaest
Antwerpen : Expertisecentrum Dementie Vlaanderen, 2010. – 30 p.

Doe-het-zelfzorg-boek
A.M. The, C. Linssen
Houten : BSL, juli 2009. – 111 p.
ISBN 978-90-313-3641-4

Meneer Van Zanten. Werkboek voor kwalificatieniveau 4
M. Dales, A. van Eijck, H. te Riet
Houten : BSL, 2008. – 86 p.
ISBN 978-90-313-31598 € 14.00

In deze casus maak je kennis met meneer Van Zanten en zijn vrouw. Meneer Van Zanten is 70 jaar en hij woont thuis met zijn 64-jarige vrouw. De laatste tijd is meneer Van Zanten erg vergeetachtig geworden en heeft hij een indicatie gekregen voor de dagbehandeling van een psychogeriatrisch verpleeghuis omdat geconstateerd is dat hij lijdt aan beginnende dementie. Daar verblijft hij nu overdag van maandag tot en met vrijdag. Een dag heeft daar een vaste structuur. Zowel meneer als mevrouw Van Zanten moeten wennen aan de nieuwe situatie.

De heer Belfort. Werkboek voor kwalificatieniveau 4
J. van Meteren; A. Haagsma
Houten : BSL, 2004. – 58 p.
ISBN 978-90-313-4346-1 €14.00

Deze casus gaat over meneer Belfort en zijn dementie. De verschillende fasen van dementie, de achtergrond en rol van de familie en omgeving komen aan bod, evenals het geriatrisch netwerk van de huisarts, thuiszorg, het algemeen ziekenhuis, de GAAZ, het verpleeghuis en de alternatieve woongroepvormen.

E-dementie (2de editie)[handboek + CD-rom]
Verschraegen J., De Corte G., Van den Heuvel B.
Antwerpen : Garant, 2004
ISBN 90-441-1628-2

De heer Kamminga. Werkboek voor kwalificatieniveau 3
N. van Halem, M. van der Cingel, J.G.M. Hutten
Houten : BSL, 2003. – 80 p.
ISBN 978-90-313-35329 €17.00

Steeds meer mensen bereiken een hoge leeftijd in onze maatschappij. De 'vergrijzing' neemt toe. Dit gegeven kom je veelvuldig tegen in de statistieken van kranten en andere media. De ouderdom kan wijsheid, inzicht en bezinning opleveren, maar ook verdriet door verlies van geliefden en bekenden en

eenzaamheid. Daarnaast krijgt het afnemen van psychische en lichaamsfuncties een belangrijke plaats. Je maakt kennis met een aantal ziekten die kunnen horen bij de laatste levensfase en met een aantal voorkomende gedragsproblemen. Je ontwikkelt kennis, houding en vaardigheden om je voor te bereiden op de zorg voor deze bewoners.

Afdeling Duizendschoon. Werkboek voor kwalificatieniveau 3

J. Korhorn, W. de Vries-Prins

Houten : BSL, 2003

ISBN 978-90-313-3520-6 € 17.00

De afdeling Duizendschoon is een afdeling in een verpleeghuis. De bewoners hebben psychogeriatrische problemen. Ze kunnen niet meer thuis wonen. Bij een blijvende opname wordt de woning verkocht of de huur opgezegd en alle eigendommen en meubels worden door de familie weggedaan. De verpleegafdeling is echt de laatste woonplaats. De mensen die op een psychogeriatrische afdeling in dit verpleeg- huis wonen delen hun kamer met drie andere mensen. Het enige dat zij nog voor zichzelf hebben is een bed, een kledingkast en een nachtkastje. En daarvan kunnen zij niet onthouden dat het van hen is, als ze dement zijn.

Zorgen voor... kent geen leeftijd : lesmap 6 leerjaar Basisonderwijs

Werkgroep thuisverzorgers

Heverlee : WG TV, [2003]

Beeldvorming Plus. Lesmateriaal bij beeldvorming over ouder worden

Penninx Kees, Scholte Magot, Van Tulder Jeanette

Utrecht : NIZW, cop. 1996. – 73 p.

Circle of care : praktisch advies en ervaringen voor verwanten van patiënten met de ziekte van Alzheimer

Janssen-Cilag

Berchem : Janssen-Cilag, 2002-

Contact houden met dementerende ouderen : een cursus voor verplegenden, verzorgenden en familieleden : werkboek

Toseland R.W., McCallion Ph.

Assen : Van Gorcum, 2002

ISBN 90-232-3787-0

Contact houden met dementerende ouderen : een cursus voor verplegenden, verzorgenden en familieleden : docentenhandleiding

Toseland R.W., McCallion Ph.

Assen : Van Gorcum, 2002

ISBN 90-232-3786-2

(Een) kijk op mantelzorg : lessenpakket over mantelzorg en thuiszorg

Werkgroep thuisverzorgers

Heverlee : WG TV, 2001

- gids voor de docent
- video

BEELDMATERIAAL MET VORMINGSPAKKET

Dementie heb je niet alleen

Van Hemert Producties, 2012. – 51 min. + 8 p.

bestellen via <http://www.vanhemertproducties.nl/dementie.htm>

Deze DVD bestaat uit zes verhalen over mensen met dementie.

De verhalen gaan over de beleving van dementie door de betrokkenen zelf en de mantelzorg bij dementie: familieleden laten zien, hoe ze betrokken blijven bij hun dementerende partner, vader, moeder. De film "Dementie heb je niet alleen" kan vertoond worden bij educatieve, voorlichtende activiteiten voor mensen, die in hun directe omgeving met dementie te maken hebben.

Het bijbehorend boekje bevat tips over het werken met de film.

Ruimte voor eigen leven

Van Hemert Producties, 2012. – 63 min. + 38 p.

bestellen: <http://www.vanhemertproducties.nl/ouderenzorg.htm>

De DVD "Ruimte voor eigen leven" bestaat uit vier praktijkverhalen. Deze laten zien welke dilemma's spelen in de bejegening van bewoners in verpleeghuizen. In de video wordt duidelijk wat "privacy en ruimte voor eigen leven" voor hen betekent. Het bijbehorend werkboekje geeft aan wat het doel van de video is en hoe u deze kunt gebruiken. Praktische voorbeelden illustreren de begrippen privacy en bejegening. Daarnaast presenteert het werkboekje een aantal verschillende werkvormen.

U kunt de video, aan de hand van deze werkvormen, gebruiken als illustratie en discussiemateriaal voor scholing en training van (aankomende) verzorgenden, verpleegkundigen en (para)medici in en buiten verpleeghuizen.

Aan de slag met Pluk de Dag : vormingsmateriaal gebaseerd op Pluk de Dag, een docureeks over leven met dementie [vormingsmateriaal]

Dementienetwerk provincie Antwerpen, 2011

Pakket met dvd, handleiding, spelmaterialen

kan besteld via http://infocentrum.dementie.be/mod_catalog/

Ban de band [dvd]

Zorg voor Beter – www.zorgvoorbeter.nl

Vilans, 2009. -

<http://www.vilans.nl/smartsite.dws?ch=,@id%3D69429&id=136357>

Het gebruik van de (Zweedse) onrustband als vrijheidsbeperking is een zware maatregel. Een maatregel die ernstig ingrijpt in de vrijheid en het welbevinden van cliënten in de zorg. Maar het gebruik van de band levert ook aanzienlijke risico's op. Risico's die ernstiger letsel veroorzaken dan vallen. Het verkorte Verbetertraject Ban de band van Zorg voor Beter richt zich op zorgorganisaties die het gebruik van onrustbanden verantwoord willen afbouwen.

Met deze film laten wij u zien dat afbouwen heel goed mogelijk is! De film toont goede voorbeelden uit de verstandelijk gehandicaptensector en uit de verpleeghuiszorg.

Brochure kan gedownload

Dementie, zorgen voor nu en later [DVD + werkboek]

Groningen : HanzeConnect, 2008. – 180 min.

Bestellen: <http://www.vanhemertproducties.nl/dementie.htm>

Familieleden, mantelzorgers hebben ondersteuning nodig bij het omgaan met het veranderde gedrag van hun naaste, de patiënt met dementie. Zij vragen daarbij van professionals vooral om praktische suggesties en voorbeeldgedrag. Daarom heeft HanzeConnect voor opleidingen op het terrein van zorg en welzijn en voor professionals/vrijwilligers, die werkzaam zijn in de praktijk, een educatief pakket over dementie gemaakt: "Dementie zorgen voor nu en later".

De DVD bevat zeven gefilmde praktijkverhalen met een totale lengte van drie uur. In deze verhalen staat de behandeling, begeleiding en zorg voor mensen met dementie en hun familieleden centraal: thuis, binnen dagopvang en -verzorging, projecten kleinschalig wonen, verzorgings- en verpleeghuis.

De films zijn geen instructiefilms over het werken met mensen met dementie. Ze geven inzicht in de praktijk, waarin mantelzorgers, vrijwilligers en professionals zoeken naar passende benaderingen.

Daarbij worden zij geconfronteerd met allerlei dilemma's en valkuilen.

informatie-wegwijzer dementie

foton – documentatiecentrum dementie
Biskajersplein 2, 8000 Brugge
fotondoc@dementie.be - t 050 44 67 93

vorming 3 / 8

expertisecentrum dementie vlaanderen vzw
Lokkaardstraat 8, 2018 Antwerpen
www.dementie.be – t/f 070 224 777

In het werkboek worden methodische en didactische aandachtspunten beschreven en werkvormen aangedragen voor het gebruik van de films bij scholing en voorlichting. Het gaat daarbij om zowel observatie- en reflectieoefeningen als om oefeningen aan de hand waarvan vaardigheden getraind kunnen worden.

Het wordt langzaam tastbaar. Een film over de invoering van belevingsgerichte zorg in een verpleeghuis [DVD]

Cora van der Kooij, Bart Nelissen, Eric de Clercq
Apeldoorn : Zorgtalentproducties, 2007. – (52 min.)

Gedurende twee jaar is het proces van invoering van belevingsgerichte zorg gefilmd, toegespitst op de medewerkers van één afdeling van een verpleeghuis. De DVD bestaat uit:
De hoofdfilm 'Het wordt langzaam tastbaar'. Hierin wordt het beeld geschetst van de invoering van belevingsgerichte zorg op de afdeling. De verzorgenden vertellen hoe zij belevingsgerichte zorg in eerste instantie zweverig vinden, en hoe dat verandert in belangstelling en enthousiasme.
Implementatiemodulen: in op de doelgroep toegespitste modulen komen managers en projectgroepleden, leidinggevenden, afdelingsmedewerkers en medewerkers van (para)medische diensten aan het woord.
Inhoudelijke instructie: belevingsgerichte methodiek en contactmomenten. Hoe werkt de behoeftegestuurde methodiek? Hoe maak je als team een cliëntkarakteristiek? Hoe praat je als team over belevingsgerichte omgang? Een duidelijke instructie met een aansprekend voorbeeld. Hoe maak je belevingsgericht contact? Verschillende voorbeelden worden getoond. Uitstekend materiaal om te gebruiken tijdens een cursus, maar ook voor de leidinggevende die met zijn medewerkers over de omgang met bewoners wil praten.
Handleiding: op de website van www.zorgtalentproducties.nl staat een handleiding voor leidinggevenden en opleiders over het gebruik van de DVD ten behoeve van het invoeringsproces in de instelling.
www.zorgtalentproducties.nl
www.imoz.nl

Help me even herinneren. Een gids voor mensen met milde geheugenproblemen en hun naasten [werkboek + DVD]

Liesbeth Joosten, Sanne van den Berg, Jan-Pieter Teunissen
Houten : Boh, Stafleu Van Loghum, 2007. – 160 p. + DVD (64 min.)
ISBN 978-90-313-4983-8

Dit is geen trainingsprogramma voor het geheugen. Het is een leerprogramma dat leert om ondanks een falend geheugen een kwaliteitsvol leven te leiden. Het is gegroeid uit de ervaring van ondersteuningsgroepen voor mensen met milde geheugenproblemen.
De inhoud :
Wat zijn milde geheugenproblemen, welke invloed hebben ze in heel het dagelijkse leven, hoe werkt het geheugen, en hoe gebruik je het dus optimaal?
Een aantal fabels en misverstanden over het geheugen
Welke factoren hebben een invloed op de verschillende geheugenprocessen. Hoe kan je die factoren beïnvloeden? Daarbij gaat heel wat aandacht naar een goede communicatie tussen partners. Thema's hierbij zijn: 'Spanning en ontspanning', 'Piekeren en problemen oplossen', 'Meningsverschillen en conflicten', 'Emotionele reacties', 'Plezierige activiteiten'
Heel verbindend is dat de auteurs aangeven hoe het falende geheugen van de ene, problemen veroorzaakt die zowel voor de persoon zelf als voor zijn partner gelden.

Featherhead : DVD learning resource for those who care for and support people with dementia [DVD]+ handleiding [CDrom]

Alzheimer's Society Quality Care team; written by Audrey Barton; directed by Tina Gharavi
Alzheimer's Society, cop. 2007. – 11 min.

Een korte film die een impressie geeft van de relatie tussen een man en zijn dementerende vrouw, met de onvermijdelijke misverstanden. De buurvrouw slaagt er in om af en toe de situatie tot rust te brengen. Het weinige Engels is geen hinder voor een nederlandstalig publiek.

Ex memoria [DVD - dokufictie, kortfilm]

Josh Appignanesi, regie en script; Mia Bays, productie
Sara Kestelman (Eva Lipschitz), Nathalie Press (de jonge Eva Lipschitz)

[2006]. – 15 min.

www.exmemoriafilm.co.uk

Eva, een Joodse vrouw van Poolse afkomst, verblijft in een verpleegtehuis. De film focust op de interacties met de verzorgende staf, andere bewoners, en familiebezoek. Zonder veel taal, maar met indringend beeld, laat de film iets vermoeden van hoe Eva dit beleeft.

De Bradford Dementia Group ontwikkelde een vormingspakket rond de thema's die in de film aan bod komen (kan gedownload via bovenvermelde link)

Goed bekeken 2 : video interactie begeleiding in de ouderenzorg [DVD]

WOLSWIJK Pieter; DE HAZELAAR

Tilburg : Verpleeghuis de Hazelaar, cop. 2005. - 75 min.

Deel 1 van 'Goed bekeken' gaat over de methode Video Interactie Begeleiding (VIB) bij dementerende ouderen.

In deze DVD (deel 2) wordt de toepassing van de methode VIB in de praktijk van de ouderenzorg in beeld gebracht. Aan de hand van een aantal casussen wordt gekeken wat begeleiding met deze methode kan betekenen voor verschillende doelgroepen binnen de ouderenzorg.

De DVD start met een korte uitleg van de methode VIB; casus met een bewoonster van een psychogeriatrische afdeling van het verpleeghuis; casus met een partner van een dementerende cliënt van de psychogeriatrische dagbehandeling; casus met een jong dementerende bewoner van het verpleeghuis; casus met een partner van een CVA-client van de somatische dagbehandeling; casus met een bewoonster van een Pluszorg project (gerontopsychiatrie) van een verzorgingshuis.

Benjamin en de anderen [DVD + DVD-lespakket]

Anne-Mieke van den Berg, Kitty van de Ven [Idee-ontwikkeling & Research]

Tilburg : Movedmedia, 2005. – 50 min.

"Benjamin en de anderen" is een dubbel-DVD over leven met dementie.

De eerste DVD laat zien hoe (ook tamelijk jonge) mensen hun leven steeds weer aanpassen aan het verloop van de dementie. Hoewel hun mogelijkheden steeds minder worden, blijven ze communiceren met de wereld om hen heen.

In het lespakket vormen de veertien probleemgebieden van het Landelijk Dementie Programma de leidraad. Mantelzorgers en zorgprofessionals komen uitgebreid aan het woord. De probleemgebieden worden geïllustreerd aan de hand van filmfragmenten uit de documentaire. Vervolgens kan de gebruiker kiezen voor deskundig commentaar op elk gebied. Voor het onderwijs zijn vragen ontwikkeld bij elk van de veertien probleemvelden.

Meer informatie op www.benjaminendeanderen.nl

Het zijn de kleine dingen... : afstemmen op voorkeuren en aversies van dementerende bewoners in verpleeghuizen [met handleiding] [video – DVD]

Prismant, 2000, 58 min

Bestellen via <http://www.vanhemertprodukties.nl/dementie.htm>

Dementerende bewoners in verpleeghuizen hebben net zoals iedereen voorkeuren en aversies omtrent de manier waarop zij benaderd willen worden. Vaak kan daar in hun geval niet rechtstreeks naar worden gevraagd.

Maar het is wel belangrijk de zorg binnen verpleeghuizen daar zoveel mogelijk op af te stemmen. Daartoe is een methodiek ontwikkeld, waarmee na gestructureerd observeren van voorkeuren en aversies van dementerende bewoners naar een nieuwe benadering gezocht wordt, die beter bij hen past. Het gaat vaak om kleine dingen...

Deze videofilm laat aan de hand van drie cases het werken met deze methode zien.

Goed bekeken [video]

WOLSWIJK Pieter

Trimbos-instituut, 1997, 27 min.

SAMENVATTING (Videocatalogus Trimbos-instituut, 1999)

'Goed bekeken' is een videoband over Video Interactie Begeleiding (VIB) bij dementerende ouderen. Een methode die verwant is aan Video Home Training, waarbij met behulp van video-opnamen bepaalde probleemsituaties worden geanalyseerd. Bij VIB wordt gekeken naar de interactie tussen een dementerende en een zorgverlener en worden de momenten van geslaagde communicatie als uitgangspunt genomen om de relatie verder te verbeteren. Aan de hand van een vijftal basisinteractieprincipes (volgen, ontvangen, instemmend benoemen, beurt verdelen, leiding geven) worden zorgverleners zich bewust van de goede

communicatie-elementen in hun gedrag. In 'Goed bekeken' wordt de VIB-methode gedemonstreerd aan de hand van drie praktijkvoorbeelden. (...)
Video Interactie Begeleiding is een project dat ontwikkeld is door verpleeghuis De Hazelaar in Tilburg en de Stichting Orion uit Roermond. Meer informatie over de methode is te vinden in de handleiding 'Video Interactie begeleiding bij dementerende ouderen.'

SPELMATERIAAL (EN WAAR BESTELLEN)

alfabetisch op titel

Grijs in kleur : fotodoos ouderen in woord en beeld [vormingsmateriaal]

Nele Delvoye (foto's), Paul Braem [et al.] (tekst), met ondersteuning van sTimul

Nele Delvoye, cop. 2011

verdeling door sTimul, ook ter plaatse verkrijgbaar bij ECD Foton

www.grijsinkleur.be

Inleefspel met 47 foto's, tekst op de achterzijde

De handleiding bevat inspirerende tips om de foto's in vorming te gebruiken

Bejegening met een glimlach

verzorgenden; tehuizen; omgang; privacy

kwartetspel

Utrecht : Prismant - <http://www.prismant.nl/prismant/Publicaties>

(De) Bovenkamer : een educatief bordspel over dementie

Bond Moyson Oost-Vlaanderen

Gent : Bond Moyson, 2007 – www.debovenkamer.be

Compassiemoeheid

Karin Kerkhof, Gertein Bloodshoofd

Amsterdam : Elsevier Gezondheidszorg, 2010. – 24 p. + 1 k. + 30 ktjes

ISBN: 978-90-3523169-6 € 17.50; 14.95 (actieprijs tot 31/12/2010)

Er zijn allerlei manieren om compassiemoeheid te voorkomen en tegen te gaan. Het gaat erom dat je je eigen grenzen bewaakt, een positieve houding weet vast te houden en elkaar helpt als het nodig is. Als het je lukt om met compassie te blijven werken, zal de kwaliteit van je werk omhoog gaan en zul je goed voor anderen kunnen zorgen.

Inhoud box

– Een brochure, waarin de signalen van compassiemoeheid worden beschreven en hoe je voorzorgsmaatregelen kunt nemen.

– De compassiekaart waarmee je kunt meten hoe het met jouw compassie gesteld is.

– Dertig kaartjes met daarop voor elke dag van de week een nuttige tip.

Eigen wijsheidenspel

De spelers leren zichzelf en de anderen beter kennen en leren feedback te geven aan elkaar.

Peter Gerrickens, Marijke Verstege, Judith Kunen, Gerben Willems

2-12 spelers; 30-90 min.; aankoopprijs €26.32

Centrum Informatieve Spelen, Leuven – www.spelinfo.be

Gevoelswereldspel

Het ervaren van mensen, situaties,... bespreekbaar maken

Peter Gerrickens, Marijke Verstege

2-12 spelers; 30-90 min.; aankoopprijs €26.32

Centrum Informatieve Spelen, Leuven – www.spelinfo.be

Mantelzorgspel : spel voor verzorgenden over mantelzorg(ondersteuning)

mantelzorg; thuiszorg; ondersteuning

Utrecht : NIZW, 2002

ISBN 90-5050-955-X

2-5 spelers; 60-90 min.

Mantelzorgspel : aanvullende kaartenset : jonge mantelzorgers

mantelzorg; thuiszorg; kinderen; ondersteuning

Utrecht : NIZW, 2002 – www.vilans.nl > webwinkel

Waarden- en normenspel

Waarden en normen, die aan ons leven richting geven, bespreekbaar maken

Peter Gerrickens, Marijke Verste, Zjef van Dun

2-8 spelers; 30-90 min.; €17.89

Centrum Informatieve Spelen, Leuven – www.spelinfo.be

informatie-wegwijzer dementie

foton – documentatiecentrum dementie

Biskajersplein 2, 8000 Brugge

fotondoc@dementie.be - t 050 44 67 93

vorming 7 / 8

expertisecentrum dementie vlaanderen vzw

Lokkaardstraat 8, 2018 Antwerpen

www.dementie.be – t/f 070 224 777

Kast “Leven in meervoud”

Een belevingskast rond dementie

Lieve Nijsmans (ontwerper); De Winde WZC

waarborg: 100 EUR, huur: 5 EUR per begonnen week; zelf afhalen en brengen

Meer info en huur:

De Winde, WZC, Werftstraat 9-11, 2431 Laakdal

014 84 92 20 – maria.meeus@dewinde.be

Scholenkoffer

Voor kinderen is de confrontatie met mensen met dementie vaak zeer bevreemdend. Ze begrijpen niets van het gedrag van deze mensen. De scholenkoffer is een koffer vol materialen om in de klas dementie bespreekbaar te maken. De koffer bevat informatie via leesboeken, een dvd, een kookboek met recepten uit grootmoeders tijd, maar ook spelmateriaal waarbij kinderen zich kunnen inleven in de chaotische leefwereld van iemand met dementie. De koffer richt zich naar lagere schoolkinderen uit het vijfde en zesde leerjaar.

voor meer informatie en reservatie van de koffer: meander@dementie.be of 052 26 28 23